

М. В. Кічурчак

доктор економічних наук, професор, доцент кафедри економіки України Львівського національного університету імені Івана Франка, Львів, Україна, marianna_kichurchak@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1927-5704>

РИНОК БАНКІВСЬКИХ ДЕПОЗИТІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ: СТРУКТУРНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

Анотація. У статті проаналізовано структурні й регіональні особливості розвитку ринку банківських депозитів домогосподарств України у 2009–2018 рр. Встановлено, що функціонування цього ринку пов'язане, по-перше, з відновленням довіри до нього та зростанням його місткості у 2009–2013 рр. і помітним скороченням у 2014–2018 рр., спричиненим чутливістю домогосподарств до змін соціально-економічних і політичних умов, реформування банківської системи; по-друге, з посиленням регіональної концентрації внаслідок просторових відмінностей соціально-економічного характеру й відповідної поведінки домогосподарств. Запропоновано такий науково-методичний підхід до оцінки розвитку ринку банківських депозитів домогосподарств за регіонами України: специфікація чинників, їх подальша конкретизація за допомогою побудови економетричних моделей і визначення особливостей впливу ідентифікованих змінних на регіональну структуру вказаного ринку. Обґрунтовано, що поліпшення соціально-економічних умов та активізація ринку праці на регіональному рівні, виважена процентна політика комерційних банків формуватимуть сприятливе середовище для розвитку ринку банківських депозитів домогосподарств за регіонами й досягнення позитивних структурних зрушень на ньому.

Ключові слова: ринок банківських депозитів домогосподарств, національна та іноземна валюта, процентні ставки за депозитами, регіональні особливості, структура ринку, індекси концентрації, регресивно-кореляційний аналіз.

Табл. 5. **Літ.** 21.

Marianna Kichurchak

Dr. Sc. (Economics), Professor, Ivan Franko National University of Lviv,
Lviv, Ukraine, marianna_kichurchak@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1927-5704>

HOUSEHOLD BANK DEPOSIT MARKET IN UKRAINE: STRUCTURAL AND REGIONAL PECULIARITIES

Abstract. The household bank deposit market belongs to one of the important components of the financial system of each country, leading to the need to clarify the dynamics of its development in the national economy and its regions. The purpose of the article is to determine the main regularities of functioning the household bank deposit market in terms of regions and the nature of structural changes in it, to develop recommendations for improving its environment and working conditions in the economy of Ukraine. Scientific methods of deduction and induction, analysis and synthesis, comparison and econometric modelling have been used. Structural peculiarities of the evolution of this market in 2009-2018 are evaluated at the regional level and its development is compared with similar markets in Belarus and Poland. The author has established this market had a tendency towards gradual decrease based on the reaction of households due to changes in social and economic and political conditions and violation of the banking system

© Кічурчак М. В., 2020

integrity in the years after 2014. It is determined that there was a gradual increase of regional concentration indices caused by raising differences of regional social and economic characteristics and household expectations. The following scientific and methodological approach to determining the nature of the development of the household bank deposit market by regions of Ukraine is worked out: specification of the main factors, their subsequent concretization by finding chief parameters of econometric models and clarifying the impact of identified factors on the regional structure of this market. It is found out that the improvements of social and economic conditions and activation of the labour market at the regional level, prudent policy of commercial banks concerning interest rates on deposits will create a favourable environment for the development of this market by region and achievement of positive structural transformations.

Keywords: household bank deposit market, national and foreign currency, interest rates on deposits, regional peculiarities, market structure, concentration indices, regression-correlation analysis.

JEL classification: C50, D10, G21, L10, O18.

М. В. Кичурчак

доктор економічних наук, професор, доцент кафедри економіки України
Львівського національного університету імені Івана Франка, Львів, Україна

РЫНОК БАНКОВСКИХ ДЕПОЗИТОВ ДОМОХОЗЯЙСТВ В УКРАИНЕ: СТРУКТУРНЫЕ И РЕГИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ

Аннотация. В статье проанализированы структурные и региональные особенности развития рынка банковских депозитов домохозяйств Украины в 2009–2018 гг. Установлено, что функционирование этого рынка связано, во-первых, с возобновлением доверия к нему и ростом его емкости в 2009–2013 гг. и заметным сокращением в 2014–2018 гг., вызванным чувствительностью домохозяйств к изменениям социально-экономических и политических условий, реформированию банковской системы; во-вторых, с усилением региональной концентрации вследствие пространственных отличий социально-экономического характера и соответствующего поведения домохозяйств. Предложен такой научно-методический подход к оценке развития рынка банковских депозитов домохозяйств по регионам Украины: спецификация факторов, их последующая конкретизация с помощью построения эконометрических моделей и определение особенностей влияния идентифицированных переменных на региональную структуру данного рынка. Обосновано, что улучшение социально-экономических условий и активизация рынка труда на региональном уровне, взвешенная процентная политика коммерческих банков будут формировать благоприятную среду для развития рынка банковских депозитов домохозяйств по регионам и достижения позитивных структурных сдвигов на нем.

Ключевые слова: рынок банковских депозитов домохозяйств, национальная и иностранная валюта, процентные ставки по депозитам, региональные особенности, структура рынка, индексы концентрации, регрессионно-корреляционный анализ.

Ефективне функціонування банківської системи пов'язане з позитивними зрушеннями на ринку банківських послуг, у т. ч. у такому його сегменті, як банківські депозити домогосподарств. Тому постає потреба в окресленні ключових закономірностей діяльності ринку банківських вкладів домогосподарств і чинників, що визначають його стан у національній економіці України з урахуванням структурних та просторових змін.

З'ясування теоретико-методологічних і прикладних засад функціонування ринку банківських послуг та його окремих сегментів має дискусійний характер з огляду на складність встановлення зв'язків і взаємозалежностей, котрі визначають умови його ефективного розвитку. Зокрема, А. С. Шірінян та А. В. Шірінян розробили методологію комплексного оцінювання конкурентоспроможності банківських послуг і обґрунтували необхідність їх поліпшення через диспропорції розподілу послуг між комерційними банками [1, с. 33, 34]. В. А. Рашкован та Р. В. Корнилюк сформулювали методологічні принципи оцінювання концентрації банківської системи за активами й сегментами депозитного ринку, а також проаналізували її основні тенденції [2, с. 23]. О. Й. Гірною описано регіональні особливості розподілу банківських ресурсів у регіонах України на підставі динаміки показників банківського капіталу, кредитів, депозитів та інфраструктури й методології кластерного аналізу [3, с. 144–147].

Специфіку формування ресурсної бази комерційних банків та залучення депозитів юридичних і фізичних осіб до вітчизняної банківської системи окреслено В. І. Міщенком та С. В. Науменковою [4, с. 17]. А. О. Дробязко, О. О. Любіч, А. О. Свистун дослідили ключові тенденції розвитку національного банківського ринку й підходи до створення ресурсної бази комерційних банків у контексті залучення тимчасово вільних коштів індивідів після націоналізації АТ КБ “Приватбанк” [5, с. 100–102]. В. В. Коваленко специфіковано головні напрями формування депозитної політики комерційними банками та визначено її вплив на їхню депозитну діяльність в Україні [6, с. 79, 80].

Періоди дестабілізації депозитного ринку Білорусі для вкладів фізичних осіб у національній та іноземній валюті за допомогою інструментарію моделювання з переключенням режимів визначила О. В. Безбородова [7, с. 9–12]. М. О. Заренком розроблено комплекс індикаторів, які дають змогу об'єктивно оцінити терміни залучення строкових депозитів фізичних осіб, імовірність і обсяги дострокового вилучення коштів [8, с. 12–15]. Чинники й проблеми розвитку депозитного ринку в Білорусі виокремлено А. В. Федосенко та М. А. Кушнеровою, котрі запропонували альтернативні інструменти залучення грошових коштів населення до банківського сектору [9]. П. Д. Горобець проаналізовано інституційні особливості управління заощадженнями фізичних осіб у банківській системі цієї країни та сформовано підходи до підвищення його ефективності [10, с. 50–53].

Такими дослідниками, як О. Ши, Р. Стенбака та В. Янков, виокремлено головні чинники створення конкурентного середовища комерційних банків і загального добробуту за різними сценаріями страхування депозитів [11, с. 99–105]. На підставі аналізу поведінки домогосподарств М. Браун, Б. Гвін і С. Моркоетт розглянули ключові фактори перерозподілу роздрібних депозитів у комерційних банках Швейцарії в умовах впливу світової фінансово-економічної кризи 2007–2009 рр. та обґрунтували важливість налагодження довірчих зв'язків для забезпечення стабільності ресурсної бази комерційних банків [12, с. 5–9]. М. Браун і Г. Стікс структурували основні причини

надання домогосподарствами країн Центральної, Східної та Південно-Східної Європи переваги банківським депозитам у іноземній валюті [13, с. 101–121]. Із використанням моделей авторегресії С.-В. Чіу та Дж. Хілл ідентифіковано фактори шоків попиту й пропозиції депозитів у розрізі окремих комерційних банків і банківської системи Великобританії та їх вплив на еластичність за депозитами [14, с. 118–151]. Е. Нис, А. Таразі, І. Трінутрохо, з позиції наявності в комерційних банків політичних зв'язків, визначили особливості процесу акумулювання депозитів банківськими установами за двома системами страхування (з повною гарантією та обмеженнями в гарантуванні) [15, с. 87–101]. Попри вагомий науковий доробок, окремі частини проблеми, що стосуються з'ясування структурних і регіональних особливостей формування й розвитку ринку банківських депозитів домогосподарств у національній економіці, залишилися нерозв'язаними.

Метою статті є визначення ключових закономірностей функціонування ринку банківських депозитів домогосподарств (далі – РБДД) у розрізі регіонів і характеру структурних змін на цьому ринку, розроблення рекомендацій щодо вдосконалення його функціонування в Україні. Для її досягнення оцінимо структурні особливості розвитку РБДД на регіональному рівні в умовах перманентної економічної кризи, проаналізуємо специфіку його просторової концентрації та виокремимо чинники, котрі вплинули на його формування в просторовому розрізі, з використанням інструментарію економіко-математичного моделювання.

Протягом 2009–2018 рр. у регіонах України залучення коштів домогосподарств на банківські депозити відбувалося з урахуванням поточної соціально-економічної ситуації в країні та їх орієнтації на застосування традиційних інструментів збереження тимчасово вільних коштів. Якщо у 2009–2013 рр. частка депозитів домогосподарств у ВВП України поступово збільшувалась, то у 2014–2018 рр. спостерігалось її зменшення (табл. 1). Причому такі тенденції характерні для кожного регіону [16; 17]. Зазначене зумовлене геополітичними викликами, які постали перед нашою країною через гібридну війну з Російською Федерацією, розрив економічних зв'язків із АР Крим та окупацію територій Донецької й Луганської областей, а також погіршенням платоспроможності банків і оголошенням їх банкрутами, негативними очікуваннями населення та підривом його довіри до банківської системи. В умовах гібридної війни й слабкої прогнозованості майбутнього, крім сприяння поліпшенню ділової репутації комерційних банків як надійних фінансових інституцій, доцільно розглянути банківські заощадження домогосподарств на предмет їх важливості для просторового інвестування.

Варто зауважити: у просторовому розрізі структура цих депозитів є асиметричною (див. табл. 1). Отже, можна виокремити регіони з високою, середньою й низькою часткою банківських депозитів домогосподарств (БДД) України у валовому регіональному продукті (ВРП). Наявність таких диспропорцій спричинена диференціацією домогосподарств за доходами, зайнятістю, схильністю до заощаджень та оцінкою поточної соціально-економіч-

Таблиця 1. Структура банківських депозитів домогосподарств за регіонами України у 2009–2018 рр., % ВРП

Region	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Україна загалом	23,4	25,4	23,8	25,3	29,0	26,3	20,7	18,6	16,6	14,9
АР Крим і м. Севастополь	23,9	29,0	27,3	29,9	33,7	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Вінницька обл.	17,3	19,4	17,2	18,9	21,1	18,0	13,6	11,8	11,0	10,0
Волинська обл.	20,2	21,5	18,8	19,8	23,5	20,3	16,7	16,3	12,9	12,3
Дніпропетровська обл.	23,9	20,8	19,2	22,1	25,4	22,5	18,9	18,2	14,9	13,4
Донецька обл.	17,3	19,6	16,4	20,9	26,2	17,5	16,2	13,7	11,7	10,5
Житомирська обл.	16,7	17,6	16,0	18,0	21,7	18,8	15,4	13,5	12,4	10,9
Закарпатська обл.	16,9	17,0	15,0	15,3	18,1	17,2	15,2	14,5	12,5	10,6
Запорізька обл.	17,5	20,6	19,2	22,5	27,8	24,0	18,4	18,2	16,0	14,6
Івано-Франківська обл.	19,3	20,2	16,6	16,4	19,5	18,5	15,0	15,3	13,7	11,8
Київська обл. та м. Київ	35,9	39,2	40,5	36,1	38,6	38,3	28,5	24,2	21,7	19,3
Кіровоградська обл.	12,9	14,6	12,5	15,2	16,6	15,4	11,9	10,9	10,9	9,7
Луганська обл.	13,1	15,5	14,1	17,7	22,8	14,8	17,1	12,7	14,6	13,2
Львівська обл.	33,9	34,7	29,1	28,8	33,7	33,5	27,1	25,3	22,3	20,2
Миколаївська обл.	16,5	18,6	17,7	21,0	23,7	19,3	13,5	12,5	11,7	11,0
Одеська обл.	23,4	28,7	26,8	30,7	33,7	32,7	23,6	22,2	20,1	18,0
Полтавська обл.	15,0	15,7	15,1	17,2	19,9	17,2	11,4	10,7	9,1	8,8
Рівненська обл.	19,0	18,8	17,0	19,2	23,7	17,2	14,5	14,3	14,0	13,1
Сумська обл.	17,0	19,3	17,0	19,7	22,3	20,4	15,1	14,8	14,0	12,4
Тернопільська обл.	23,0	24,4	19,7	21,8	26,5	22,6	18,7	17,7	15,2	13,3
Харківська обл.	17,4	21,6	20,6	23,5	27,2	22,5	19,0	16,9	15,4	13,7
Херсонська обл.	19,2	22,1	20,1	23,8	26,2	23,1	17,9	16,5	15,6	14,2
Хмельницька обл.	21,1	23,2	20,2	21,7	26,4	21,9	17,4	16,3	14,2	13,0
Черкаська обл.	18,5	21,3	19,3	20,6	23,6	20,8	16,2	15,3	13,7	11,5
Чернівецька обл.	25,1	26,8	23,4	25,8	29,9	28,6	23,9	23,1	19,2	16,8
Чернігівська обл.	17,7	19,3	17,2	19,3	23,6	19,6	14,4	13,3	12,4	11,0

Розраховано за щорічними даними Національного банку України (URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>) та Державної служби статистики України (URL: <http://ukrstat.gov.ua/>).

ної ситуації в регіоні. Динаміка структури БДД у розрізі валют в Україні та її регіонах (табл. 2) вказує на те, що у 2009–2013 рр. довіра до національної валюти поступово відновилася, адже населення збільшувало частку гривневих депозитів за ВРП. В умовах стагнації економіки така ситуація стала можливою завдяки стабільності валютного курсу, заходам із поліпшення матеріального добробуту домогосподарств і впевненості в надійності банківської системи.

Упродовж 2014–2017 рр. вплив згаданих чинників було помітно нівельовано, а ставлення до національної валюти як інструменту заощаджень – переглянуто на користь розміщення БДД у іноземній валюті. Проте у 2018 р. цей вид банківських депозитів у ВРП становив 54,8 % показника 2009 р., тобто відбувалося їх виведення домогосподарствами з ринку відповідних заощаджень. Головними причинами зменшення РБДД у іноземній валюті стали ризики, пов'язані, по-перше, з поверненням таких вкладів через Фонд гарантування вкладів фізичних осіб у гривнях за курсом на момент уведення в банку тимчасової адміністрації; по-друге, з переходом до плаваючого

Таблиця 2. Структура банківських депозитів домогосподарств у національній та іноземній валюті за регіонами України у 2009–2018 рр., % ВРП

Регіон	2009		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	НВ	ІВ	НВ	ІВ	НВ	ІВ	НВ	ІВ	НВ	ІВ	НВ	ІВ	НВ	ІВ	НВ	ІВ	НВ	ІВ
Україна загалом	11,1	12,4	12,3	11,5	12,8	12,5	16,9	12,1	12,7	13,7	10,0	10,7	8,8	9,9	8,5	8,1	8,1	6,8
АР Крим і м. Севастополь	11,1	12,8	13,8	13,5	15,0	14,9	19,9	13,8	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Вінницька обл.	9,6	7,7	10,4	6,8	11,0	7,9	13,9	7,2	10,4	7,6	7,7	5,9	6,5	5,4	6,3	4,7	6,2	3,8
Волинська обл.	11,3	8,9	11,4	7,4	11,4	8,5	15,1	8,4	11,2	9,1	8,8	7,9	7,8	8,4	6,8	6,1	6,9	5,4
Дніпропетровська обл.	14,3	9,6	10,4	8,8	11,9	10,2	15,7	9,6	11,8	10,7	9,6	9,3	8,8	9,4	8,0	6,9	7,8	5,6
Донецька обл.	8,8	8,5	9,4	7,0	11,8	9,1	16,7	9,5	10,2	7,4	10,1	6,1	8,1	5,6	7,2	4,5	6,9	3,7
Житомирська обл.	10,4	6,3	10,7	5,3	11,5	6,5	15,3	6,4	12,0	6,8	9,5	5,9	7,6	5,8	7,2	5,1	6,7	4,2
Закарпатська обл.	6,7	10,2	7,1	7,8	7,1	8,2	10,0	8,1	7,7	9,5	6,7	8,4	6,4	8,0	6,2	6,3	5,7	4,8
Запорізька обл.	8,9	8,6	11,1	8,1	12,4	10,1	17,4	10,4	12,7	11,3	9,6	8,7	8,7	9,5	8,3	7,7	8,1	6,4
Івано-Франківська обл.	9,2	10,0	8,9	7,7	8,5	7,9	11,6	7,9	9,3	9,2	7,8	7,2	7,4	7,9	7,2	6,5	6,6	5,2
Київська обл. та м. Київ	14,2	21,7	18,7	21,8	16,0	20,1	20,0	18,6	15,9	22,4	11,9	16,6	10,5	13,7	10,3	11,4	9,8	9,5
Кіровоградська обл.	8,1	4,8	8,4	4,1	9,8	5,4	11,9	4,6	9,8	5,6	7,5	4,4	6,4	4,5	6,6	4,2	6,4	3,3
Луганська обл.	8,1	5,1	9,5	4,6	11,6	6,0	16,6	6,2	10,0	4,8	12,3	4,8	9,0	3,8	10,7	3,9	10,0	3,3
Львівська обл.	14,7	19,2	14,1	15,0	13,2	15,6	18,0	15,7	15,3	18,2	12,6	14,5	11,3	14,0	10,7	11,6	10,2	9,9
Миколаївська обл.	8,6	7,9	10,3	7,4	11,9	9,1	15,4	8,3	10,8	8,5	7,7	5,8	6,5	6,0	6,7	5,1	6,7	4,3
Одеська обл.	7,9	15,5	10,4	16,4	11,9	18,8	15,6	18,0	12,0	20,7	8,6	15,0	7,5	14,7	7,3	12,8	7,3	10,7
Полтавська обл.	8,5	6,6	9,1	6,0	10,1	7,1	13,3	6,6	9,6	7,6	6,8	4,6	6,0	4,7	5,5	3,6	5,7	3,2
Рівненська обл.	9,7	9,2	10,1	6,9	11,1	8,2	15,6	8,1	9,5	7,6	8,3	6,3	7,4	6,9	7,7	6,4	7,6	5,5
Сумська обл.	10,1	6,9	10,9	6,0	12,3	7,4	15,1	7,1	12,1	8,3	9,0	6,1	8,2	6,6	8,2	5,9	7,9	4,5
Тернопільська обл.	9,9	13,1	9,5	10,3	10,4	11,4	14,6	12,0	10,3	12,3	8,3	10,4	7,3	10,4	6,8	8,4	6,4	6,9
Харківська обл.	8,6	8,7	11,2	9,4	12,5	11,0	16,8	10,4	12,2	10,3	10,4	8,7	8,7	8,2	6,7	8,1	5,5	5,5
Херсонська обл.	9,8	9,4	11,0	9,1	12,6	11,2	16,0	10,2	11,5	11,6	8,5	9,4	7,4	9,1	7,3	8,3	7,0	7,3
Хмельницька обл.	11,6	9,5	11,7	8,4	12,4	9,3	17,1	9,3	12,6	9,3	9,7	7,7	8,4	7,8	7,8	6,4	7,6	5,4
Черкаська обл.	10,6	7,9	11,7	7,5	12,1	8,5	15,5	8,1	11,8	9,0	9,2	7,0	8,2	7,1	7,8	5,9	7,0	4,5
Чернівецька обл.	11,3	13,8	11,9	11,4	12,8	13,0	16,7	13,2	13,5	15,1	11,3	12,6	10,0	13,1	9,0	10,2	8,4	8,4
Чернігівська обл.	11,4	6,3	11,7	5,5	12,7	6,5	17,0	6,6	12,7	7,0	9,4	5,0	8,2	5,1	8,0	4,4	7,2	3,7

Примітка. НВ – національна валюта; ІВ – іноземна валюта.

Розраховано за цьогорічними даними Національного банку України (URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>) та Державної служби статистики України (URL: <http://ukrstat.gov.ua/>).

курсоутворення за умови залишення суми гарантованого повернення вкладів фізичних осіб без змін; по-третє, з обмеженнями на купівлю іноземної валюти, що не стимулювало вкладників до співпраці з комерційними банками в окресленій сфері. Для РБДД на регіональному й національному рівнях такі структурні диспропорції в розрізі валют показали необхідність створення в майбутньому сприятливого середовища для повернення заощаджень у вітчизняну банківську систему та переорієнтації діяльності на зміцнення довіри до національної валюти.

Для порівняння: у 2009–2018 рр. розвиток РБДД Польщі й Білорусі був стабільним, на відміну від РБДД України (табл. 3). Якщо на польському та білоруському РБДД у цей період фіксувалося зростання вкладів за відносними (% ВВП) і абсолютними показниками (млн дол. США, дол. США на одну особу), то в нашій країні подібна тенденція спостерігалася до 2013 р., у 2014–2016 рр. умови функціонування ринку погіршилися, а в 2017–2018 рр. його місткість дещо збільшилася [16–21]. Водночас РБДД швидко реагує на несприятливі зміни: проведення грошової реформи в Білорусі протягом 2015–2016 рр. призвело до уповільнення темпів його зростання та скорочення обсягів банківських вкладів індивідів; у Польщі така тенденція спричинена девальвацією національної валюти у 2012 і 2015 рр. Отже, поліпшення стану РБДД в Україні теж пов'язане із забезпеченням макроекономічної стабільності.

Структурні й регіональні особливості РБДД доречно оцінити за допомогою індексів концентрації (CR) та Герфіндаля (HHI)¹. Згідно з табл. 4, загальною тенденцією стало посилення регіональної концентрації БДД загалом і за видами валют, стрімке зростання зазначених індексів зафіксовано у 2014 р. унаслідок порушення цілісності цього ринку через розгортання геополітичного конфлікту. Особливістю є значення індексу Герфіндаля для БДД у іноземній валюті близько 1800 і вище. Тобто у просторовому розрізі цей сегмент ринку характеризується високим рівнем регіональної концентрації, що зумовлено диференціацією підходів домогосподарств до розміщення своїх вкладів у банківській системі в іноземній валюті, відмінностями в чисельності населення в регіонах, доходами та схильністю до заощаджень. Найбільша частка БДД припадає на Київську обл. і м. Київ, у середньому за період 2009–2018 рр. – 36,4 % загального обсягу; в національній валюті – 32,4, в іноземній – 40,5 % відповідно (розраховано за даними НБУ та Держстату).

Згідно з динамікою індексів концентрації CR_2 – CR_5 , можна виокремити такі періоди: 2009–2013 рр., коли загальною тенденцією було незначне зниження рівня просторової концентрації на РБДД; 2014–2018 рр., коли фіксувалося підвищення рівня регіональної концентрації. Ці тренди головним

¹ $HHI = \sum_{j=1}^n a_j^2$, де a_j – частка банківських депозитів домогосподарств j -го регіону, % загальної кількості; n – кількість регіонів, $j = 1, n$; $CR = \sum_{i=1}^m a_i$, a_i – частка банківських депозитів домогосподарств i -го регіону (з найбільшими значеннями), % загальної кількості; m – кількість регіонів, $i = 1, m$.

Таблиця 3. Порівняння стану ринку банківських депозитів в Україні, Білорусі та Польщі у 2009–2018 рр.

Країна	2009*	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки фізичних осіб, млн дол. США (% ВВП)										
Україна	26 812,5 (23,4)	34 665,7 (25,4)	38 956,6 (23,8)	46 210,0 (25,3)	55 292,3 (29,0)	35 176,7 (26,3)	18 809,8 (20,7)	17 403,3 (18,6)	18 623,2 (16,6)	19 494,1 (14,9)
Білорусь	6 502,6 (13,2)	7 705,1 (13,5)	9 801,5 (16,0)	9 363,9 (14,3)	11 522,8 (15,3)	13 135,3 (16,7)	12 116,1 (21,4)	9 596,0 (20,1)	10 403,2 (19,1)	10 881,8 (18,2)
Польща	124 382,4 (28,9)	141 231,7 (29,5)	162 677,1 (31,5)	147 097,7 (30,0)	175 166,4 (33,4)	191 855,8 (35,2)	161 489,8 (33,8)	168 257,7 (35,7)	180 262,9 (34,2)	207 065,9 (35,4)
Темпи зростання зобов'язань банків за коштами, залученими на рахунки фізичних осіб, % до попереднього року**										
Україна	94,8	129,3	112,4	118,6	119,7	63,6	53,5	92,5	107,0	104,7
Білорусь	104,8	118,5	127,2	95,5	123,1	114,0	92,2	79,2	108,4	104,6
Польща	89,0	113,5	115,2	90,4	119,1	109,5	84,2	104,2	107,1	114,9
Зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки фізичних осіб, дол. США на одну особу										
Україна	585,65	760,24	857,07	1 018,45	1 222,04	822,66	441,64	410,31	441,13	464,33
Білорусь	652,50	684,49	812,68	1 035,53	989,45	1 217,00	1 385,44	1 275,60	1 009,61	1 096,02
Польща	3 258,90	3 665,50	4 221,21	3 817,45	4 550,25	4 985,99	4 201,42	4 377,95	4 690,19	5 390,80

* З 2009 р. депозити резидентів, окрім сектору загального державного управління та некомерційних організацій.

** Обчислено для зобов'язань банків, оцінених у доларах США.

Розраховано за цьогорічними даними Національного банку України (URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#lms>); Державної служби статистики України (URL: <http://ukrstat.gov.ua/>); Національного статистичного комітету Республіки Білорусь (URL: <https://www.belstat.gov.by/>); Національного банку Республіки Білорусь (URL: <http://www.nbrb.by/>); Центрального статистичного офісу Польщі (URL: <https://stat.gov.pl/en/>); Національного банку Польщі (URL: <https://www.nbp.pl/home.aspx?f=en/statystyka/statystyka.html>).

Таблиця 4. Динаміка індексів концентрації (CR) та Герфіндаля за регіонами України

Показник	Вид валюти банківського депозиту домогосподарств	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Індекс Герфіндаля	Загалом	1 530,1	1 496,5	1 649,7	1 461,9	1 431,4	1 863,9	1 763,3	1 690,3	1 685,5	1 687,7
	НВ	1 249,5	1 258,1	1 404,2	1 234,1	1 231,1	1 492,5	1 419,6	1 491,9	1 514,2	1 519,0
	ІВ	1 854,1	1 808,6	1 956,6	1 741,5	1 771,1	2 271,1	2 147,3	1 891,4	1 888,9	1 919,7
CR ₂	Загалом	45,19	43,60	45,53	43,42	43,04	49,47	48,42	47,39	46,92	46,86
	НВ	42,40	40,50	42,42	40,36	40,23	44,84	43,65	44,71	44,92	44,99
	ІВ	47,69	47,05	49,27	46,55	46,97	53,75	52,89	49,78	48,99	49,12
CR ₃	Загалом	53,56	52,38	54,05	40,36	51,82	55,33	54,67	53,92	53,55	53,61
	НВ	51,41	49,97	51,47	48,88	49,57	50,92	50,17	51,18	51,35	51,55
	ІВ	55,49	55,00	56,81	46,55	54,96	60,88	59,94	57,28	56,87	56,80
CR ₄	Загалом	59,25	58,01	59,35	45,74	57,13	61,17	60,45	59,90	59,63	59,61
	НВ	56,62	55,35	56,82	54,39	55,13	56,78	56,15	57,36	57,60	57,83
	ІВ	62,15	62,30	63,55	53,23	61,79	66,99	66,44	64,12	63,90	64,11
CR ₅	Загалом	64,57	63,27	64,46	50,98	62,38	66,37	66,18	65,79	65,46	65,49
	НВ	61,64	60,74	61,40	58,77	59,57	62,34	61,99	62,65	62,36	62,39
	ІВ	68,27	67,82	68,76	58,53	67,19	71,57	71,54	69,49	69,10	69,44

Примітка. ННІ < 1000, CR < 45 % – ринки з низьким рівнем концентрації; 1000 < ННІ < 1800, 45 % < CR < 70 % – ринки із середнім рівнем концентрації; 1800 < ННІ < 10 000, 70 % < CR < 100 % – ринки з високим рівнем концентрації.

Розраховано за щорічними даними Національного банку України (URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>) та Державної служби статистики України (URL: <http://ukrstat.gov.ua/>).

чином були зумовлені: в першому випадку – стабілізацією ситуації на регіональних РБДД і відновленням довіри до банківської системи після кризи 2009 р.; у другому випадку – турбулентністю розвитку банківської системи з огляду на її реформування й виведення частини комерційних банків із ринку. В довгостроковому періоді зменшення регіональної концентрації БДД буде пов'язане із забезпеченням стабільності банківської системи, прогнозованістю курсу гривні та позитивними очікуваннями власників заощаджень.

Для з'ясування факторів, що впливають на регіональну структуру РБДД в Україні загалом (Y_1 – банківські депозити домогосподарств за регіонами, % загального обсягу, в національній (Y_2 – банківські депозити домогосподарств у національній валюті за регіонами, % загального обсягу) та іноземній валюті (Y_3 – банківські депозити домогосподарств у іноземній валюті за регіонами, % загального обсягу), виокремимо такі незалежні змінні: X_1 – рівень зайнятості населення за регіонами, всього у віці 15–70 років, %; X_2 – рівень безробіття населення (за методологією Міжнародної організації пра-

ці, МОП) за регіонами, всього у віці 15–70 років, %; X_3 – рівень безробіття населення (за методологією МОП) за регіонами, працездатного віку, %; X_4 – середньомісячна заробітна плата за регіонами, грн; X_5 – реальний наявний дохід за регіонами, % до попереднього року; X_6 – ВРП, % до попереднього року; X_7 – ВРП, грн на одну особу; X_8 – витрати населення за регіонами, грн на одну особу; X_9 – процентні ставки за депозитами домогосподарств за регіонами, залученими депозитними корпораціями, усього, %; X_{10} – процентні ставки за депозитами домогосподарств за регіонами, залученими депозитними корпораціями, на вимогу, %; X_{11} – процентні ставки за депозитами домогосподарств за регіонами, залученими депозитними корпораціями, до одного року, %; X_{12} – процентні ставки за депозитами домогосподарств за регіонами, залученими депозитними корпораціями, від одного до двох років, %; X_{13} – процентні ставки за депозитами домогосподарств за регіонами, залученими депозитними корпораціями, більш ніж два роки, %; X_{14} – процентні ставки за депозитами домогосподарств у національній валюті за регіонами, залученими депозитними корпораціями, всього, %; X_{15} – процентні ставки за депозитами домогосподарств у національній валюті за регіонами, залученими депозитними корпораціями, на вимогу, %; X_{16} – процентні ставки за депозитами домогосподарств у національній валюті за регіонами, залученими депозитними корпораціями, до одного року, %; X_{17} – процентні ставки за депозитами домогосподарств у національній валюті за регіонами, залученими депозитними корпораціями, від одного до двох років, %; X_{18} – процентні ставки за депозитами домогосподарств у національній валюті за регіонами, залученими депозитними корпораціями, більш ніж два роки, %; X_{19} – процентні ставки за депозитами домогосподарств у іноземній валюті за регіонами, залученими депозитними корпораціями, всього, %; X_{20} – процентні ставки за депозитами домогосподарств у іноземній валюті за регіонами, залученими депозитними корпораціями, на вимогу, %; X_{21} – процентні ставки за депозитами домогосподарств у іноземній валюті за регіонами, залученими депозитними корпораціями, до одного року, %; X_{22} – процентні ставки за депозитами домогосподарств у іноземній валюті за регіонами, залученими депозитними корпораціями, від одного до двох років, %; X_{23} – процентні ставки за депозитами домогосподарств у іноземній валюті за регіонами, залученими депозитними корпораціями, більш ніж два роки.

Відповідно до методології покрокового регресивного методу, специфіковано багатофакторні регресивно-кореляційні рівняння, за допомогою яких описано взаємозв'язки між залежними (Y_1 – Y_3) і незалежними змінними (X_i) (табл. 5). Статистичні дані для ідентифікації багатофакторних регресивно-кореляційних моделей узято щодо 27 регіонів України за 2009–2018 рр., вибірка становить 220 одиниць. Оцінки основних параметрів цих економетричних моделей свідчать про існування істотного зв'язку (R^2), їх адекватність за критеріями Фішера й t -статистики, відсутність автокореляції.

Економічно інтерпретувати параметри регресії цих моделей можна таким чином. Із імовірністю 60,67 % (див. табл. 5) зміна частки БДД за регіона-

Таблиця 5. Багатофакторні регресивні функції та результати регресивно-кореляційного аналізу

Змінна	Коефіцієнт	Стандартна похибка*	t-статистика	Інтервал довіри, 95 %		DW, 99 %
				нижня межа	верхня межа	
Y ₁ -перетин	-5,3301	2,6575	-2,0057	-7,9876	-0,1214	2,062
Змінна X ₃	-0,4246	0,1591	-2,6690	-0,5837	-0,1128	d _L = 1,633
Змінна X ₇	0,000233	0,000015	15,2438	0,000218	0,000263	d _U = 1,715
Змінна X ₁₁	-0,6643	0,1675	-3,9664	-0,8317	-0,3360	
Змінна X ₁₉	2,1757	0,2377	9,1526	1,9380	2,6516	
Регресивна статистика		Дисперсійний аналіз				
R	0,7789		df	SS	MS	F
R ²	0,6067	Регресія	4	6 630,5026	1 657,6256	82,915
Нормалізований R ²	0,6012	Залишок	215	4 298,2282	19,9918	
Стандартна похибка**	4,4712	Всього	219	10 928,7308		
Y ₂ -перетин	-34,8099	5,9920	-5,8094	-46,5543	-23,0655	1,785
Змінна X ₁	0,4882	0,1093	4,4649	0,2739	0,7025	d _L = 1,603
Змінна X ₇	0,000255	0,000021	11,9066	0,000213	0,000297	d _U = 1,746
Змінна X ₈	-0,000089	0,000033	-2,7208	-0,000153	-0,000025	
Змінна X ₁₁	-1,1277	0,2728	-4,1344	-1,6624	-0,5931	
Змінна X ₁₃	-0,1948	0,0764	-2,5506	-0,3446	-0,0451	
Змінна X ₁₆	0,7213	0,2626	2,7466	0,2066	1,2361	
Змінна X ₁₉	1,5307	0,2456	6,2327	1,0493	2,0120	
Регресивна статистика		Дисперсійний аналіз				
R	0,8122		df	SS	MS	F
R ²	0,6597	Регресія	7	5 757,9892	822,5699	58,708
Нормалізований R ²	0,6501	Залишок	212	2 970,3307	14,0110	
Стандартна похибка**	3,7431	Всього	219	8 728,3199		
Y ₃ -перетин	-7,0017	2,9882	-2,3431	-12,8586	-1,1448	2,117
Змінна X ₂	-0,5641	0,1893	-2,9806	-0,9351	-0,1932	d _L = 1,623
Змінна X ₇	0,000249	0,000017	14,3594	0,000215	0,000283	d _U = 1,725
Змінна X ₁₃	-0,3130	0,0960	-3,2604	-0,5011	-0,1248	
Змінна X ₁₉	1,5116	0,2530	5,9749	1,0157	2,0074	
Змінна X ₂₀	1,0579	0,3734	2,8834	0,3261	1,7897	
Регресивна статистика		Дисперсійний аналіз				
R	0,7663		df	SS	MS	F
R ²	0,5872	Регресія	5	7 992,7696	1 598,5539	60,878
Нормалізований R ²	0,5795	Залишок	214	5 619,2739	26,2583	
Стандартна похибка**	5,1243	Всього	219	13 612,0435		

* Для коефіцієнтів рівняння.

** Для регресивного рівняння.

Розраховано за щорічними даними Національного банку України (URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>) та Державної служби статистики України (URL: <http://ukrstat.gov.ua/>).

ми України (Y_1 , % загального обсягу) пояснюється змінами: рівня безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП) за регіонами (X_3); обсягу ВРП на одну особу (X_7); процентних ставок за БДД за регіонами на термін до одного року (X_{11}); процентних ставок за такими депозитами в іноземній валюті за регіонами (всього, X_{19}). Згідно з економетричною моделлю, зростання рівня безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП) за регіонами на 1 % у середньому призведе до зменшення частки БДД на 0,4246 % загального обсягу; підвищення ВРП на 1 тис. грн на одну особу – до збільшення частки БДД на 0,233 % загального обсягу; зростання процентної ставки за БДД за регіонами на термін до одного року на 1 % – до скорочення частки БДД на 0,6643 % загального обсягу; підвищення процентної ставки за БДД у іноземній валюті (всього) на 1 % – до зростання частки БДД на 2,1757 % загального обсягу.

Коефіцієнти при факторних ознаках X_7 і X_{19} є додатними (див. табл. 5), що свідчить про позитивний вплив на структуру розподілу БДД за регіонами України таких чинників, як обсяг ВРП (грн на одну особу) та розмір процентних ставок за БДД у іноземній валюті (всього). Заходи зі стимулювання домогосподарств, котрі сприятимуть активізації їх присутності на відповідному ринку за регіонами України, пов'язані з поліпшенням суспільного добробуту, зовнішнім проявом чого є зростання ВРП, і підвищенням процентної ставки за БДД у іноземній валюті. Коефіцієнти при незалежних змінних X_3 та X_{11} є від'ємними, отже, розвиток РБДД за регіонами тісно пов'язаний зі зниженням рівня безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП) і процентних ставок за БДД за регіонами на термін до одного року, зумовляючи зміну поведінки власників банківських вкладів у цьому сегменті ринку й пошук вигідніших альтернатив розміщення коштів вкладників.

З імовірністю 65,97 % (див. табл. 5) зміна частки БДД у національній валюті за регіонами України (Y_2 , % загального обсягу) пояснюється змінами: рівня зайнятості населення за регіонами (всього у віці 15–70 років, X_1); ВРП на одну особу (X_7); величини витрат населення за регіонами (грн на одну особу, X_8); процентних ставок за БДД за регіонами на термін до одного року (X_{11}); процентних ставок за БДД за регіонами на термін більш ніж два роки (X_{13}); величини процентних ставок за БДД у національній валюті за регіонами на строк до одного року (X_{16}); процентних ставок за такими депозитами в іноземній валюті за регіонами (всього, X_{19}). Аналіз значень коефіцієнтів при незалежних змінних економетричної моделі вказує на те, що зростання зайнятості населення за регіонами (всього у віці 15–70 років) на 1 % у середньому спричинятиме підвищення частки БДД у національній валюті за регіонами на 0,4882 % загального обсягу; збільшення ВРП на 1 тис. грн на одну особу – підвищення частки БДД у національній валюті за регіонами на 0,255 % загального обсягу; зростання витрат населення за регіонами на 1 тис. грн на одну особу – скорочення частки БДД у національній валюті за регіонами на 0,089 % загального обсягу; підвищення процентної ставки

за БДД за регіонами на термін до одного року на 1 % – зменшення частки БДД у національній валюті за регіонами на 1,1277 % загального обсягу; збільшення процентної ставки за БДД за регіонами на термін більш ніж два роки на 1 % – зниження частки БДД у національній валюті за регіонами на 0,1948 % загального обсягу; зростання процентної ставки за БДД у національній валюті за регіонами на термін до одного року на 1 % – підвищення частки БДД у національній валюті за регіонами на 0,7213 % загального обсягу; збільшення процентної ставки за БДД у іноземній валюті (всього) на 1 % – зростання частки БДД у національній валюті за регіонами на 1,5307 загального обсягу.

Коефіцієнти при незалежних змінних X_1 , X_7 , X_{16} і X_{19} є додатними (див. табл. 5). Це вказує на існування прямого зв'язку між зміною частки БДД у національній валюті за регіонами та коливаннями рівня зайнятості в регіонах, обсягу ВРП на одну особу, процентних ставок за БДД у національній валюті за регіонами на термін до одного року й у іноземній валюті за регіонами (всього). Велике значення для залучення на РБДД у національній валюті більших коштів має формування сприятливого інвестиційного клімату, тож на національному та регіональному рівнях доцільно вжити заходи економічної політики, орієнтовані на створення нових робочих місць, зниження рівня безробіття й підвищення ділової активності. Коефіцієнти при факторних ознаках X_8 , X_{11} і X_{13} є від'ємними, що свідчить про наявність обернених зв'язків між обсягами витрат населення за регіонами України, процентними ставками за БДД за регіонами на термін до одного року та більш ніж два роки і структурою БДД у національній валюті за регіонами. Це показує чутливість РБДД у національній валюті до зміни добробуту вкладників і відповідних процентних ставок. При плануванні розвитку вказаного сегмента ринку варто зважати на прагнення домогосподарств до перерозподілу заощаджених коштів через мінливість кон'юнктури й соціально-економічних умов.

З імовірністю 58,72 % (див. табл. 5) зміна частки БДД у іноземній валюті за регіонами України (Y_3 , % загального обсягу) пояснюється змінами: рівня безробіття населення (за методологією МОП) за регіонами (всього у віці 15–70 років, X_2); ВРП на одну особу (X_7); процентних ставок за БДД за регіонами на термін більш ніж два роки (X_{13}); процентних ставок за БДД у іноземній валюті за регіонами (всього, X_{19}); процентних ставок за вкладами в іноземній валюті за регіонами на вимогу (X_{20}). З огляду на значення коефіцієнтів при факторних ознаках регресивно-кореляційного рівняння, зростання рівня безробіття населення (за методологією МОП) на 1 % у середньому зумовить зменшення частки БДД у іноземній валюті за регіонами на 0,5641 % загального обсягу; збільшення ВРП на 1 тис. грн на одну особу – підвищення частки БДД у іноземній валюті за регіонами на 0,249 % загального обсягу; зростання процентної ставки за БДД за регіонами на термін більш ніж два роки на 1 % – скорочення частки БДД у іноземній валюті за регіонами на 0,313 % загального обсягу; збільшення процентної ставки за БДД у іноземній валюті (всього) на 1 % – підвищення частки БДД у інозем-

ній валюті за регіонами на 1,5116 % загального обсягу; зростання процентної ставки за БДД у іноземній валюті за регіонами на вимогу на 1 % – підвищення частки таких депозитів на 1,0579 % загального обсягу.

Коефіцієнти при незалежних змінних X_7 , X_{19} і X_{20} є додатними (див. табл. 5), що свідчить про наявність прямих зв'язків між ВРП на одну особу, процентними ставками за БДД у іноземній валюті (всього) й на вимогу та розподілом депозитів у іноземній валюті за регіонами України. Позитивні структурні зрушення на регіональному рівні за БДД у іноземній валюті можуть бути досягнуті за умови сталого економічного зростання та підвищення процентних ставок за БДД у іноземній валюті. Коефіцієнти при факторних ознаках X_2 і X_{13} є від'ємними, отже, зміна регіональної структури БДД у іноземній валюті в Україні чутлива до динаміки на ринку праці та рівня процентних ставок за БДД за регіонами на термін більш ніж два роки. Розвиток відповідного сегмента ринку залежить від ефективності заходів національної й регіональної політики зайнятості та стратегії стимулювання власників валютних заощаджень до розміщення їх у комерційних банках із урахуванням конкуренції за процентними ставками в розрізі валют.

На підставі викладеного доходимо таких висновків. Основними особливостями розвитку РБДД у розрізі регіонів України в умовах перманентної кризи є скорочення його місткості у 2009–2018 рр.: якщо протягом 2009–2013 рр. фіксувалося повільне відновлення роботи цього ринку, то з 2014 р. – спад. Порівняно з подібними ринками Польщі й Білорусі РБДД України є меншим, що опосередковано вказує на існування потенційних можливостей для нарощування його обсягів. З огляду на досвід зазначених країн, важливу роль відіграє стабілізація макроекономічної ситуації та відродження довіри до цього каналу збереження заощаджень. Функціонуванню ринку банківських депозитів домогосподарств притаманна тенденція посилення регіональної концентрації, надто після 2014 р. Послаблення регіональних диспропорцій на РБДД пов'язане із заходами довгострокового характеру, спрямованими на стимулювання власників заощаджень до співпраці з комерційними банками, свідченням чого є поступове зменшення регіональної концентрації ринку у 2009–2013 рр.

На нашу думку, визначення ключових особливостей розвитку РБДД за регіонами України пов'язане із застосуванням такого науково-методичного підходу: специфікація чинників (X_1 – X_{23}), їх подальша конкретизація через побудову економетричних моделей та специфікації характеру впливу конкретизованих змінних на регіональну структуру цього ринку. З цієї позиції обґрунтовано, що поліпшення соціально-економічного становища через підвищення добробуту в регіонах (ВРП на одну особу), активізація ринку праці й виважена процентна політика комерційних банків створюватимуть сприятливі умови для розвитку РБДД за регіонами (загалом і за видами валют) та досягнення позитивних структурних зрушень на ньому. Погіршення соціально-економічної ситуації в Україні загалом та її регіонах зокрема гальмуватиме розвиток цього ринку, спричиняючи виведення домогоспо-

дарствами коштів із нього, в т. ч. під час пандемії COVID-19. Перспективи подальших досліджень пов'язані з оцінкою особливостей функціонування вітчизняного ринку банківських депозитів домогосподарств у розрізі термінів розміщення вкладів.

Список використаних джерел

1. Шірінян А. С., Шірінян Л. В. Конкурентоспроможність ринку банківських послуг України: фактор суперництва, тенденції та результати. *Економіка України*. 2019. № 6. С. 18–38. URL: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2019.06.018>.
2. Рашкован В., Корнилюк Р. Концентрація банківської системи: міфи та факти. *Вісник Національного банку України*. 2015. № 234. С. 6–34. URL: <https://doi.org/10.26531/vnbu2015.234.006>.
3. Гірна О. Й. Показники та класифікації банківської концентрації на регіональному рівні. *Регіональна економіка*. 2012. № 1. С. 138–149.
4. Міщенко В. І., Науменкова С. В. Банківська система України: проблеми становлення та розвитку. *Фінанси України*. 2016. № 5. С. 7–33.
5. Дробязко А. О., Любіч О. О., Свистун А. О. Аналіз розвитку банківського бізнесу в Україні в першій половині 2017 року. *Фінанси України*. 2017. № 8. С. 95–115. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2017.08.095>.
6. Коваленко В. В. Вплив депозитної політики на формування архітектури розвитку банків. *ScienceRise*. 2015. Т. 3, № 3 (8). С. 78–81. URL: <https://doi.org/10.15587/2313-8416.2015.39750>.
7. Безбородова А. Определение периодов дестабилизации на рынке срочных вкладов населения. *Банкаўскі веснік*. 2016. № 6 (635). С. 8–14.
8. Заренок М. А. Анализ банковского портфеля срочных депозитов и оценка уровня его стабильности. *Экономика и банки*. 2016. № 1. С. 9–16.
9. Федосенко Л. В., Кушнерова М. А. Депозитный рынок Беларуси: состояние и тенденции. *Известия Академии управления: теория, стратегии, инновации*. 2014. № 1 (15). С. 71–75.
10. Горобец П. Д. Управление рублевыми и валютными сбережениями физических лиц в современных условиях. *Труды БГТУ*. 2016. № 7. С. 49–54.
11. Shy O., Stenbacka R., Yankov V. Limited deposit insurance coverage and bank competition. *Journal of Banking & Finance*. 2016. Vol. 71. P. 95–108. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2016.05.002>.
12. Brown M., Guin B., Morkoett S. Deposit withdrawals from distressed banks: client relationships matter. *Journal of Financial Stability*. 2020. Vol. 46. P. 1–19. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2019.100707>.
13. Brown M., Stix H. The euroization of bank deposits in Eastern Europe. *Economic Policy*. 2014. Vol. 30 (81). P. 95–139. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2551729>.
14. Chiu C.-W., Hill J. The Rate Elasticity of Retail Deposits in the United Kingdom: A Macroeconomic Investigation. *International Journal of Central Banking*. 2018. Vol. 14 (2). P. 113–158.
15. Nys E., Tarazi A., Trinugroho I. Political connections, bank deposits, and formal deposit insurance. *Journal of Financial Stability*. 2015. Vol. 19 (C). P. 83–104. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2015.01.004>.
16. Дані статистики фінансового сектору / Національний банк України. 2020. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>.
17. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. 2020. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>.
18. Официальный веб-сайт Национального статистического комитета Республики Беларусь. 2020. URL: <https://www.belstat.gov.by/>.
19. Официальный веб-сайт Национального банка Республики Беларусь. 2020. URL: <http://www.nbrb.by/>.
20. Official data of the Statistics Poland. 2020. URL: <https://stat.gov.pl/en/>.
21. Official data of the National Bank of Poland. 2020. URL: <https://www.nbp.pl/homen.aspx?f=en/statystyka/statystyka.html>.

References

1. Shirinyan, A., & Shirinyan, L. (2019). Competitiveness of Ukraine's banking services market: rivalry factor, trends and results. *Economy of Ukraine*, 6, 18–38. DOI: 10.15407/economyukr.2019.06.018 [in Ukrainian].
2. Rashkovan, V., & Kornyluk, R. (2015). Concentration of Ukraine's Banking System: Myths and Facts. *Visnyk of the National Bank of Ukraine*, 234, 6–34. DOI: 10.26531/vnbu2015.234.006 [in Ukrainian].
3. Hirna, O. Yo. (2012). Indicators and Classifications of Banking Concentration at Regional Level. *Regional Economy*, 1, 138–149 [in Ukrainian].
4. Mishhenko, V., & Naumenkova, S. (2016). The banking system of Ukraine: problems of formation and development. *Finance of Ukraine*, 5, 7–33 [in Ukrainian].
5. Drobiazko, A., Lyubich, O., & Svistun, A. (2017). Analysis of banking business development in Ukraine in the first half of 2017. *Finance of Ukraine*, 8, 95–115. DOI: 10.33763/finukr2017.08.095 [in Ukrainian].
6. Kovalenko, V. V. (2015). The influence of deposit policy on the formation of the architecture of banking development. *ScienceRise*, 3/3 (8), 78–81. DOI: 10.15587/2313-8416.2015.39750 [in Ukrainian].
7. Bezborodova, A. (2016). Determination of periods of destabilization in the market of fixed-term deposits of the population. *Banking Bulletin*, 6 (635), 8–14 [in Russian].
8. Zarenok, M. A. (2016). Analysis of bank portfolio of term deposits and assessment of the level of its stability. *Economy and Banks*, 1, 9–16 [in Russian].
9. Fedosenko, L. V., & Kushnerova, M. A. (2014). Deposit Market of the Republic of Belarus: State and Development Tendencies. *Bulletin of the Academy of Management: theory, strategies, innovations*, 1 (15), 71–75 [in Russian].
10. Gorobets, P. D. (2016). Rubles management and monetary savings of individuals in modern conditions. *Proceedings of BSTU*, 7, 49–54 [in Russian].
11. Shy, O., Stenbacka, R., & Yankov, V. (2016). Limited deposit insurance coverage and bank competition. *Journal of Banking & Finance*, 71, 95–108. DOI: 10.1016/j.jbankfin.2016.05.002.
12. Brown, M., Guin, B., & Morkoett, S. (2020). Deposit withdrawals from distressed banks: client relationships matter. *Journal of Financial Stability*, 46, 1–19. DOI: 10.1016/j.jfs.2019.100707
13. Brown, M., & Stix, H. (2014). The euroization of bank deposits in Eastern Europe. *Economic Policy*, 30 (81), 95–139. DOI: 10.2139/ssrn.2551729.
14. Chiu, C.-W., & Hill, J. (2018). The Rate Elasticity of Retail Deposits in the United Kingdom: A Macroeconomic Investigation. *International Journal of Central Banking*, 14 (2), 113–158.
15. Nys, E., Tarazi, A., & Trinugroho, I. (2015). Political connections, bank deposits, and formal deposit insurance. *Journal of Financial Stability*, 19 (C), 83–104. DOI: 10.1016/j.jfs.2015.01.004.
16. National Bank of Ukraine. (2020). *Financial sector statistics*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>.
17. State Statistics Service of Ukraine. (2020). *Official website*. Retrieved from <http://ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
18. National Statistical Committee of the Republic of Belarus. (2020). *Official website*. Retrieved from <https://www.belstat.gov.by/> [in Russian].
19. National Bank of the Republic of Belarus. (2020). *Official website*. Retrieved from <http://www.nbrb.by/> [in Russian].
20. Official data of the Statistics Poland. (2020). Retrieved from <https://stat.gov.pl/en/>.
21. National Bank of Poland. (2020). *Official data*. Retrieved from <https://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/statystyka/statystyka.html>.